

Askøy Kringkaster er del av Norsk Telemuseum, men har ikke faste åpningstider. Omvisning etter avtale.

Lukt av varme radiorør, brent elektronikk og gammelt støv:

På museum i sommer

DXN Bernt Erfjord

Skulle sommerværet ikke være helt til forventningen, kan et museumsbesøk være en lærerik avveksling fra feriemaset. Her får du en oversikt over endel av de aktivitetene vi har funnet har relevans til vår egen hobby, radio. Listen er ikke komplett på noen måte, ei heller står vi inne for at alle steder er like interessante å besøke. Men her er hvertfall noe å velge blant.

Vi starter i vårt eget land. [Norsk Telemuseum](#) har samlinger på flere steder i landet. Avdelingen i Tromsø er et rent kringkastingsmuseum, lokalisert til gamle Tromsø Kringkaster like ved flyplassen i byen. Museet har åpent onsdager og torsdager 10-14. Her står den gamle langbølgesenderen fra 1935 slik den var inntil stasjonen ble stengt i 1991. En ombygd tysk marinesender som har fungert som reserve for hovedsenderen fra 40-åra står også på museet. I tillegg finnes et variert utvalg av telegraf- og telefonutstyr.

På Askøy ved Bergen ligger det som har potensiale til å bli Norges beste kringkastingsmuseum, men an årelang tautrekning mellom eieren NRK, Riksantikvaren, kommunen og Norsk Telemuseum har gjort at det så langt ikke er blitt noe permanent museum. Etter avtale med Kjell Paul Scheie (55 12 09 51) er det imidlertid mulig å besøke Askøy Kringkaster med den unike Telefunktensenderen fra 1935, og et antall nyere AM-sendere fra distriktet. En rekke radiomottakere og militærutstyr er også med i samlingen, sammen med endel studioteknisk utstyr.

Norsk Teknisk Museum i Oslo inneholder hovedsamlingen til Norsk Telemuseum. Den inneholder alt av kommunikasjonsteknologi, og radio og TV hører naturlig med i samlingen. Hvor mye av utstillingen som er viet kringkasting har vi ikke bragt på det rene, men museet er uansett vel verd et besøk. Her er det åpent daglig 10-18.

Sveriges Rundradiomuseum er absolutt verd å besøke. I en periode i sommer har det faste museet også besøk av en ambulerende utstilling i anledningen Radiotjänst (nå Sveriges Radio) sitt 75-års jubileum.

To private norske museer er Hadeland Radiomuseum på Brandbu og Rolf Riise Radiomuseum i Brumundal. Førstnevnte har åpent daglig i sommer, mens museet i Brumundal holder åpent etter avtale på telefon 62 34 18 64.

Hadeland Radiomuseum har utstilt rundt 150 objekter. Det er samlet dokumentasjon og radioer fra Oppland Radiofabrikk a/s som produserte rundt 200 reiseradioer i tiden 1948-1952. Initiativtaker Victor Brustad er designer av yrke og begynte å samle gamle radioer på grunn av nettopp designet.

Ikke akkurat museum, men i perioden 3. juli til 11. august er det anledning til å bli med på omvisninger i NRK alle hverdager klokka 10, 12 og 14. Påmelding må gjøre på forhånd til tlf 23 04 98 32 og omvisningen koster 50 kroner per person.

Vårt naboland Sverige byr på [Telemuseum](#) i Stockholm i tilknytning til Tekniska Museet i Museivägen 7. Her finner du foruten telefon- og telegrafrelaterte samlinger også radio- og TV-historiske objekter. Telemuseum har åpent hverdager 10-16 og lørdag/søndag 11-16.

En höjdare, og min personlige favoritt blant alle museumene i denne gjennomgangen er Sveriges Rundradiomuseum i Motala. Det ble åpnet i 1977 i de gamle lokalene til Motala Radio.

I Motalamuseet finner du den første svenske kringkastingssenderen i autentiske omgivelser. Det er en 30 kW LB-sender fra 1927. En av de to svenskbygde KB-senderene som stod her fra 1937 er tatt vare på, det samme er to sendere fra Karlstad Radio, den gamle Göteborgssenderen og en av datidens storsendere - Karlsborgssenderen fra 1926. Du kan også se Sveriges første FM-sender fra 40-årene. Også utstyr rundt selve senderene er tatt vare på, likeså de spesielle antennemastene ute.

Motalas egen radiofabrikk, Luxor hadde sitt eget bedriftsmuseum, men dette inngår nå som en egen avdeling i Sveriges Rundradiomuseum i Motala. Ved siden av et bredt spekter Luxor-mottakere fra 20-åra opp til vår egen tid, finnes også andre mottakere utstilt i tillegg til mikrofoner, forsterkerutstyr og radiatorer. Museet har åpent i juni og juli daglig 10-18.

Ganske nytt er at museet også har sin egen radiosender på lufta. Den bruker Motalas gamle frekvens, 189 kHz. Selv med beskjedne

10 W skal en ikke se bort fra at stasjonen kan høres et godt stykke unna. Foreløpig er det SR P4 Östergötland som sendes ut, men det finnes planer om egne sendinger med informasjon om museet o.l. Også fremtidens radio som DAB og Digital AM fokuseres det på i museet.

[Grimeton Radio](#) ved Varberg sør for Göteborg har verdens eneste bevarte 200 kW Alexanderson gnistsender. Ernst Alexanderson var født i Sverige og gjorde det stort innenfor General Electric og RCA i USA. Senderen er fra 1923 og har vært sporadisk på luften på 16.2 kHz også de siste åra som en ren museumsradio.

2. juli er det full aktivitet på stasjonen med drift i senderen i anledning 75-års jubileet for den offisielle åpningen. Forøvrig skal det være åpent for publikum mandager 18-19 gjennom hele sommeren. Det lokale turistbyrået (0340-88 770) har nærmere opplysninger og tar mot påmeldinger.

Vandretstillingen "RADIO - en utstilling om rundradion i Sverige" skal vises på ulike steder i Sverige. Det er Telemuseum i Stockholm som står bak denne turneen som er satt i stand i anledning 75-års jubileet for opprettelsen av Radiotjänst (nå Sveriges Radio).

Utstillingen skal vises ved Grimeton fram til 17. juli, fra 21. juli til 31. august ved radiomuseet i Motala, Radiohuset i Stockholm viser utstillingen i perioden 18. september til 15. oktober, og bymuseet i Göteborg hele november, mens den i desember skal stå i Telemuseum i Stockholm.

Radiomuseet i Göteborg var åsted for EDXC's årlige samling for to år siden. Dette rikholdige museet har ved siden av kringkastingsmottakere også skipsradioutstyr og mobilradio.

Bergendorffs radiomuseum i Strömberghyttan ved Lessebo 30 km fra Växjö har åpent daglig i sommerhalvåret. DX-er og radioentusiast Rolf Bergendorff har samlet radiomottakere i flere tiår og har i dag en samling på over 2.000 mottakere. Rundt 500 er stilt ut for publikum i museet.

Erik E Karlsons Radio- og Teknikmuseum på Tändstickområdet i Jönköping inneholder en samling på drøyt 1.000 radiomottakere og en omfattende samling av tilbehør og dokumentasjon. I samlingen inngår også sendere, mikrofoner, opptaksutstyr og tidlig TV-

utstyr. Museet ligger like ved jernbanen og er åpent 10-17 på hverdager, 10-13 på lørdager og 11-15 på søndager.

Danmark er et deilig ferieland. Men radiomuseer er det ikke så mange av! Det finnes et Morsø Radiomuseum på Mors ved Limfjorden,

Grimeton Radio.

uten at vi aner hva dette eventuelt inneholder. Det er dessuten et kombinert MC og radio museum i Stubbekøbing. Dansk Teknisk Museum i Helsingør har muligens endel radiorelatert materiale.

Mer interessant er kanskje temautstillingen "[Vision & Legend](#)" som vises i tiden 15. juni til 17. september i det danske designsenteret tvers overfor Tivoli i København. Det er Bang & Olufsen som står bak utstillingen i anledning selskapets 75 års jubileum. Dermed dreier det seg om mer enn bare en teknisk utvikling, siden B&O jo er kjent for sitt design og utradisjonelle løsninger. Utstillingen har åpent 10-17 på hverdager, 11-16 i helgene.

I Christiansfeld sør for Kolding har Museum Christiansfeld en samling på rundt 400 radiomottakere. Byen er ellers mer kjent for sine honningkaker.

Ut over dette er et pressemuseum under oppbygging i tilknytning til Brandts Klædefabrik i Odense, men dette er ikke fullt utbygd til et mediemuseum før om et par års tid.

Det er også et museum i tilknytning til den gamle radarstasjonen i Vordingborg. Stedet er forøvrig Sydsjællands høyeste punkt med hele 107 meter over havet, så utsikten er også verd besøket. Storebæltsbruen kan blant annet beskues herfra.

Vi kjenner også til et par private samlinger. Radioamatøren Karsten Gundorph har en samling på over 600 gamle mottakere, samtlige i funksjonell stand. Det hele skal etter

sigende befinne seg i Dalum i Odense. Sjekk det lokale turistkontoret for nærmere detaljer.

Det finnes ulike museer i de fleste europeiske land, men det vil føre for langt å komme inn på alle disse. Storbritannia er imidlertid et land mange reiser til. Også her finnes det endel museer og samlinger som er verd et besøk.

Svært mange er museene du finner i Storbritannia har krigsårene som tema og militært radioutstyr som hovedbestanddel, eller det kan være rene samlinger av gammelt mottakerutstyr.

I Daventry i Northants har det lokale bymuseet en egen avdeling som tar for seg byens nå nedlagte kringkastingsanlegg. Tilsvarende har museet i Droitwich en avdeling med gammelt utstyr fra senderanlegget i den byen.

I tilknytning til et zoo som kalles "[Tropiquaria](#)" beliggende i det gamle senderkomplekset til BBC WS Washford, er deler av den gamle stasjonen beholdt som eget museum, "Wireless in the West". BBCs Washford anlegg var i bruk fra 1932 til 1985.

[Bletchley Park](#), i Buckinghamshire var dechifrerings-senter for de allierte under andre verdenskrig. Museet inneholder dekodings-utstyr og en rekonstruksjon av "Colossus" - en gigantisk rør-bestykket computer. Det var opprinnelig flere slike datamaskiner ved senteret, hver med 2.500 radiatorer og et effektforbruk på 4.5 kW. Klokkerevnsen var 5 kHz og data ble matet inn via hulltape.

Museet har åpent annehver helg (bruk 8. og 9. juli som utgangspunkt). Museet kom forøvrig i nyhetene i vår da en unik tysk kodemaskin, en Abwehr Enigma G312 ble stjålet under en åpen dag. Det er lovt ut en dusør på 5.000 pund for opplysninger som kan skaffe maskinen tilbake til juseet.

The Science Museum i South Kensington i London er kanskje det viktigste museet du kan besøke. Selve museet er enormt. Det sies at skal du studere hver enkelt gjenstand i hele museet grundig vil det ta deg flere hundre år! Radioavdelingen er mer overkommelig og gir et godt innblikk i både kringkasting og kommunikasjonsradio, det være seg maritim, militær eller mer kommersiell. Åpent daglig hele året.

The BBC Experience i Broadcasting House, Portland Place, London er BBC's eget museum. Her dekkes BBCs historie inklusive deler av en stor Marconi-samling, et interaktivt

radiostudio og ulike aktiviteter. Det er åpent daglig, men her kan det lønne seg å bestille billetter. Booking skjer på telefon 0870-603-0304.

BBC World Service Shop i Bush House på The Strand er en butikk vel verd å stikke innom. Masse interessante trykksaker, video, kassetter, plater, etc selges her.

Forøvrig finnes en rekke større og mindre museer som stort sett begrenser seg til mottakerutstyr. The Vintage Wireless & Television Museum i High Lighthouse, Old Harwich, Essex har åpent alle dager. Hver etasje i det gamle fyrtårnet dekker ulike

Bletchley Park.

tidsperioder.

Prittlewell Priory Museum i Southend on Sea har en stor samling radio og TV, ikke minst utstyr produsert ved Ekco i nettopp Southend. Stengt søndag og mandag, ellers åpent.

British Vintage Wireless Museum i Dulwich har en av Storbritannias største samlinger av gamle radio og TV-apparater. Åpent etter avtale, Gerry Wells 020-8670-3667.

Besøker du Orkney er Orkney Wireless Museum i hovedstaden Kirkwall verd å besøke. Der finnes en lokal samling av radioutstyr som inkluderer Orkenøyenes deltakelse i andre verdenskrig. Da hadde øyene en viktig funksjon i militær kommunikasjon og overvåking av havområdene. Åpent daglig i sommerhalvåret.

Og endelig, tilbake til kontinentet og Nederland. Ikke direkte museum, men det kan kanskje oppleves slik av noen. Offshoreradionostalgikere kan merke seg 19. august. Da samles hollandske Caroline-supportere på den gamle Veronica-båten Nordeney til [mimretreff](#). Dette kan være en selsom opplevelse å få med seg! Nordeney ble i 1995 ferdig pusset opp og er nå cafe og restaurant på havna i Leeuwarden.